

SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010. Tālrunis: 67830735, 67210274. Fakss: 67830770. E-pasts: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2023. gada 18. oktobrī

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Aldis Laviņš, tiesneši Artūrs Kučs un Anita Rodiņa,

izskatījusi Satversmes tiesā saņemto pieteikumu par lietas ierosināšanu (ieteikums Nr. 157/2023), kuru iesniedzis [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu atzīt Darba likuma 101. panta pirmās daļas 11. punktu (turpmāk – apstrīdētā norma) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 89., 90., 91., 109. un 111. pantam, Starptautiskās darba organizācijas konvencijas Nr. 158 “Konvencija par darba attiecību pārtraukšanu pēc uzņēmēja iniciatīvas” (turpmāk – Konvencija Nr. 158) 4. un 6. pantam, Padomes Direktīvai 2000/78/EK (turpmāk – Direktīva), ar ko nosaka kopēju sistēmu vienlīdzīgai attieksmei pret nodarbinātību un profesiju, kā arī Konvencijai par personu ar invaliditāti tiesībām (turpmāk – Invaliditātes konvencija) un attiecībā uz Pieteikuma iesniedzēju par spēkā neesošu no [datums].

2. Apstrīdētā norma nosaka, ka darba devējam ir tiesības rakstveidā uzteikt darba līgumu, vienīgi pamatojoties uz apstākļiem, kas saistīti ar darbinieka uzvedību, viņa spējām vai ar saimniecisku, organizatorisku, tehnoloģisku vai līdzīga rakstura pasākumu veikšanu uzņēmumā, gadījumā, ja darbinieks pārejošas darbnespējas dēļ neveic darbu vairāk nekā sešus mēnešus, ja darbnespēja ir nepārtraukta, vai vienu gadu triju gadu periodā, ja darbnespēja atkārtojas ar pārtraukumiem, šajā laikā neieskaitot grūtniecības un dzemdību atvaļinājumu, kā arī darbnespējas laiku, ja darbnespējas iemesls ir nelaiimes gadījums darbā, kura cēlonis saistīts ar darba vides faktoru iedarbību, vai arodslimība.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemta pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu

izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 5. punkts noteic: izskatot pieteikumu, Satversmes tiesas kolēģija ir tiesīga atteikties ierosināt lietu, ja pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības nav mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Pieteikuma iesniedzējs jau iepriekš ir vērsies Satversmes tiesā ar pieteikumu, lūdzot izvērtēt apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 89., 90., 91., 109. un 111. pantam un Konvencijas Nr. 158 4. un 6. pantam (pieteikums [..]). Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst minētajām augstāka juridiska spēka normām, jo tā ļauj darba devējam uzteikt darba līgumu saistībā ar to, ka darbinieks pārejošas darbnespējas dēļ neveic darbu vairāk nekā sešus

mēnešus arī situācijā, kurā darbinieks jau atsācis darba gaitas un darba nespēja ir noslēgusies.

Satversmes tiesas 2. kolēģija [datums] nolēma atteikties ierosināt lietu, pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu (turpmāk – kolēģijas [datums] lēmums).

Līdz ar to Satversmes tiesas kolēģijai ir jāizvērtē, vai izskatāmajā pieteikumā ietvertais faktisko apstākļu izklāsts vai juridiskais pamatojums pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

5. Kolēģijas [datums] lēmumā secināts, ka Pieteikuma iesniedzējs nav norādījis, kādas papildu tiesības vai saistības, kas neietilpst Satversmes pamattiesību normu saturā attiecībā uz konkrēto situāciju, izriet no Satversmes 89. panta un Konvencijas Nr. 158 4. un 6. panta. Tāpat kolēģija norādījusi, ka no pieteikuma nav gūstams apstiprinājums tam, ka starp apstrīdēto nomu un Pieteikuma iesniedzēja apgalvoto par Satversmes 109. panta pamattiesību aizskārumu pastāvētu tieša saikne. Saistībā ar iespējamo apstrīdētās normas neatbilstību Satversmes 91. pantam kolēģija citstarp norādījusi, ka pieteikumā nav ietverts pamatojums tam, kuras personu grupas atrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos, vai apstrīdētajā normā ietvertā atšķirīgā attieksme ir noteikta ar pienācīgā kārtībā pieņemtu tiesību normu un vai tai ir objektīvs un saprātīgs pamats. Tāpat pieteikumā nebija pamatots tas, ka apstrīdētā norma paredzētu atšķirīgu attieksmi, kas balstītos uz kādu no diskrimināciju aizliedzošajiem kritērijiem. Savukārt attiecībā par apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 111. pantam pieteikumā nebija norādīts juridiskais pamatojums tam, kādēļ valsts nav izpildījusi tai no Satversmes 111. panta izrietošo pozitīvo pienākumu personas tiesību uz veselību aizsardzībā.

5.1. Izskatāmajā pieteikumā nav mainījies faktisko apstākļu izklāsts. Pieteikumā papildus norādīts Pieteikuma iesniedzēja viedoklis par lietas faktisko apstākļu nozīmi lietas risinājumā un dažādām tiesību normām, kā arī prasījuma daļā formāli norādīts, ka Pieteikuma iesniedzējs iebilst arī pret apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 90. pantam, Invaliditātes konvencijai un Direktīvai. Tomēr

pieteikumā iepriekš jau norādīto argumentu izklāsta un struktūras izmaiņas, to izvērsana vai apjoma palielināšana, kā arī formāla atsaukšanās uz jaunām augstāka juridiska spēka normām pati par sevi vēl nenozīmē, ka pieteikuma juridiskais pamatojums ir mainījies pēc būtības.

Izskatāmajā pieteikumā Pieteikuma iesniedzējs nav norādījis nekādus papildu apsvērumus par apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 89., 109. un 111. pantam un Konvencijas Nr. 158 4. un 6. pantam. Tāpat nevar uzskatīt, ka Pieteikuma iesniedzējs ir mainījis prasījumu Satversmes tiesai. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 5. punktam pieteikumā ir skaidri jānorāda prasījums Satversmes tiesai. Proti, pieteikumā ir jānorāda konkrētā norma, kuras atbilstība augstāka juridiska spēka tiesību normai Satversmes tiesai būtu jāvērtē, kā arī šī augstāka juridiska spēka norma. Tādējādi pieteikuma papildināšana ar norādi uz Direktīvu un Invaliditātes konvenciju bez norādes un pamatojuma tam, kurām no minēto tiesību aktu normām varētu neatbilst apstrīdētās normas, nenozīmē, ka pieteikuma juridiskais pamatojums ir mainījies pēc būtības. Uz šādām izmaiņām nenorāda arī vienkārša atsaukšanās uz Satversmes 90. pantu bez pamatojuma par to, kādā veidā apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 90. pantam. Proti, Pieteikuma iesniedzējs vienīgi norāda, ka Konvencija Nr. 158, nevis apstrīdētā norma, nav likumā noteiktā kārtībā izsludināta un pieejama. Tomēr šādi iebildumi nav attiecināmi uz apstrīdētās normas iespējamu neatbilstību Satversmes 90. pantam.

Līdz ar to pieteikumā par apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 89., 90., 109. un 111. pantam, Konvencijas Nr. 158 4. un 6. pantam, kā arī Direktīvai un Invaliditātes konvencijai ietvertais faktisko apstākļu izklāsts un juridiskais pamatojums pēc būtības nav mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

5.2. Izskatāmajā pieteikumā ir norādīti papildu apsvērumi par apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 91. pantam. Proti, Pieteikuma iesniedzējs ir norādījis uz Satversmes 91. panta otrajā teikumā ietvertu nepieļaujamu kritēriju, kas ir par pamatu atšķirīgai attieksmei pret vienādos un salīdzināmos apstākļos esošām personu grupām. Tāpat Pieteikuma iesniedzējs ir norādījis apsvērumus

par to, vai diskriminējošā attieksme ir noteikta ar pienācīgā kārtībā pieņemtu tiesību normu un vai tai ir objektīvs un saprātīgs pamats.

Līdz ar to pieteikumā par apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 91. pantam ietvertais juridiskais pamatojums pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, un kolēģijai no jauna ir jāpārbauda pieteikuma atbilstība Satversmes tiesas likuma prasībām.

6. Kolēģijas [datums] lēmumā jau secināts, ka pieteikuma daļā par apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 91. pantam:

- 1) pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai;
- 2) pieteikumā ir pamatots, ka apstrīdētā norma aizskar Pieteikuma iesniedzējam Satversmes 91. pantā ietvertās pamattiesības;
- 3) Pieteikuma iesniedzējs ir izmantojis visas iespējas aizstāvēt savas pamattiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Minētos apstākļus Satversmes tiesas kolēģijai atkārtoti vērtēt nav nepieciešams.

7. Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtās daļas pirmais teikums nosaka: “Konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā pēc pēdējās institūcijas nolēmuma spēkā stāšanās.”

Konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir skaitāms no [..], kad stājās spēkā Senāta rīcības sēdes lēmums par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību. Pieteikums Satversmes tiesā saņemts [datums]. Tādējādi minētais termiņš ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums par apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 91. pantam atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtās daļas pirmajā teikumā noteiktajām prasībām.

8. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktu pieteikumā ir jānorāda juridiskais pamatojums. Par juridisko pamatojumu Satversmes tiesas likuma izpratnē atzīstama juridiskā argumentācija, kurā

pamatota apstrīdētās normas neatbilstība pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai.

Vērtējot to, vai apstrīdētā norma atbilst Satversmes 91. pantam Satversmes tiesa noskaidro: 1) vai un kuras personas (personu grupas) atrodas pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos; 2) vai apstrīdētā norma paredz vienādu vai atšķirīgu attieksmi pret šīm personām; 3) vai šāda attieksme ir noteikta ar normatīvajos aktos paredzētā kārtībā pieņemtu tiesību normu; 4) vai šāda attieksme ir attaisnojama, proti, vai tai ir objektīvs un saprātīgs pamats (*sk. Satversmes tiesas 2020. gada 9. jūlija sprieduma lietā Nr. 2019-27-03 21. punktu un 2020. gada 10. jūlija sprieduma lietā Nr. 2019-36-01 10. punktu*).

Pēc Pieteikuma iesniedzēja ieskata, salīdzināmos apstākļos varētu būt personas, kuras atbilstoši pilda darba līgumā noteiktos pienākumus, personas, kuras rīkojušās neatbilstoši darba devēja likumiskām interesēm un personas, kuru prasmes vai veselības stāvoklis liedz pildīt darba pienākumus.

Kolēģija paskaidro, ka, lai varētu salīdzināt, kādā veidā apstrīdētā norma ietekmē dažādu personu grupu tiesības, salīdzināmajām personu grupām ir jābūt tādām, uz kurām apstrīdētā norma attiecas, kurām šī norma tiek piemērota. Tomēr pieteikumā nav norādīts, kādā veidā apstrīdētā norma ir saistīta ar Pieteikuma iesniedzēja vispārīgi norādītajām personu grupām. Tādējādi pieteikumā nav pamatots, ka pastāv pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmas personu grupas.

Pieteikuma iesniedzējs ir norādījis, ka ar apstrīdēto normu noteiktā atšķirīgā attieksme nav noteikta ar normatīvajos aktos paredzētā kārtībā pieņemtu tiesību normu, jo ir pārkāpts labas likumdošanas princips. Proti, likumdevējs apstrīdētās normas pieņemšanas procesā neesot vērtējis tās atbilstību starptautiskajām tiesību normām. Pieteikumā minēti arī apsvērumi par starptautisko līgumu izsludināšanas procesu, kas, pēc Pieteikuma iesniedzēja ieskata, norāda uz to, ka atšķirīgā attieksme nav noteikta ar normatīvajos aktos paredzētā kārtībā pieņemtu tiesību normu.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka ne katrs procedūras pārkāpums ir pamats uzskatīt, ka pieņemtajam tiesību aktam nav juridiska spēka. Lai procedūras pārkāpuma dēļ kādu aktu atzītu par spēkā neesošu, jābūt pamatotām šaubām, ka tādā gadījumā, ja procedūra tiktu ievērota, būtu pieņemts atšķirīgs lēmums

(sk. Satversmes tiesas 2019. gada 6. marta sprieduma lietā Nr. 2018-11-01 18.5. punktu). Pieteikuma iesniedzējs nav pamatojis, kāpēc iespējamie labas likumdošanas principa pārkāpumi būtu tik būtiski, lai apstrīdētā norma tiktu atzīta par neatbilstošu Satversmes 91. pantam. Savukārt apsvērumi par starptautisko līgumu izsludināšanu un pieejamību ir vērsti uz šo līgumu satversmības vērtējumu, bet ne apstrīdētās normas satversmības vērtējumu.

Pieteikuma iesniedzējs ir norādījis, ka uz apstrīdētās normas pamata viņš tiek diskriminēts kā persona ar invaliditāti. Satversmes tiesa ir atzinusi, ka invaliditāte ir viens no Satversmes 91. pantā ietilpstošajiem kritērijiem, uz kuru pamata diskriminācija ir aizliegta (sk. Satversmes tiesas 2020. gada 10. jūlija sprieduma lietā Nr. 2019-36-01 9.pkt.). Tomēr, lai konstatētu, ka kāda personu grupa tiek diskriminēta iepretim citai personu grupai, joprojām ir nepieciešams noskaidrot, kuras personu grupas atrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos tieši apstrīdētās normas kontekstā. Kā jau norādīts šajā lēmumā, Pieteikuma iesniedzējs nav identificējis salīdzināmos apstākļos esošas personu grupas. Tādēļ pieteikumā nav pamatots, vai apstrīdētā norma pati par sevi rada atšķirīgu attieksmi tieši pret personām ar invaliditāti.

Līdz ar to pieteikums par apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 91. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktam.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. un 5. punktu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc pieteikuma (pieteikums Nr. 157/2023), kuru iesniedzis [..].

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētājs

Aldis Laviņš